

Oponentský posudek Hana Dufkové na bakalářskou práci

Michaely Hájkové: Vybrané specifické poruchy učení u studentů vysokých škol

Popis specifických poruch učení, jejich diagnostika i terapie u dětí jsou popsány srozumitelně a přehledově. Práce vychází, myslím že adekvátně, zejména z relevantních odborných zdrojů, čerpá z nich s patřičným zdrojováním. Některé kusy textu v první části práce ale působí jako slepené z výtahů z jednotlivých publikací. Například od str. 25 po str. 29 včetně hojně cituje vyjma jedné poznámky pouze z jediné publikace jedné autorky.

S metodou polostrukturovaných rozhovorů se setkávám, pokud vůbec, v oblasti sociolingvistiky nebo například při mapování jazykového vývoje jednotlivců. Téma této bakalářské práce v principu sdružuje oboje. Osobně by se mi líbila i průkaznější tvrdá data, jejich získání a analýza by mohly být předmětem další výzkumné práce.

S polostrukturovanými rozhovory, v nichž se účastníci obracejí do své hlubší minulosti v některé velmi konkrétní záležitosti, se nepochybně pojí otázka, nakolik jsou vzpomínky účastníků věrným zobrazením tehdejší reality a nakolik jsou zastřeny časem nebo obaleny určitými interpretacemi, které přijali za vlastní. V těchto konkrétních případech jde o momenty, kdy si účastníci nepamatují, jestli/že se setkali s nějakou formou šikany, tedy to, co vlastně za šikanu považovali tehdy a jak ji hodnotí z dnešního pohledu. Obtížně interpretovatelné je tvrzení účastníka B, že „měli ve třídě přibližně patnáct žáků s SPU, takže nebyl podle svých slov součástí žádné lehece napadnutelné menšiny“, v němž se střetává nejistota ohledně počtu osob (navíc schází srovnání s absolutním počtem osob ve třídě) a kauzální vztah mezi počtem osob a nepřítomností šikany, který může být stejně tak tehdy deklarovaným vysvětlením jako zpětnou interpretací minulosti. Důležité by podle mě bylo mít přesnější data u bodů, jako co znamenalo „mírnější hodnocení“, jak vypadala doplňovací cvičení namísto diktátů, zda byla analogická diktátům nebo upravená, jakou metodou se na dané škole vyučoval cizí jazyk aj. Dávalo by to ale smysl v případě sběru dat od většího počtu respondentů.

U analýzy textů pokládám za nezbytné uvést referenční data průměrných textů stejné věkové skupiny. Rozumím, v čem spočívá kupříkladu dělení slov v textech účastníka A psaných na 1. stupni, ale naprosto nedokážu posoudit, jestli a jak je to příznakové. Podobně vynechávání písmen, záměna znělých a neznělých hlásek, záměna rodových koncovek u shody aj., to všechno je vychýlení z normy, ale nemůžu posoudit, nakolik neobvyklé. Například na straně 56 autorka práce píše: „vzhledem k relativně nízkému počtu chyb...“, nevím ale, podle čeho soudí, že je počet daných chyb relativně nízký. Domnívám se, že bez referenčních dat je takové tvrzení pouze názorem založeným na různých typech předpokladů, nikoli tvrzením odborným. Chápu, že se v textech účastníka rozhovoru vyskytují odchylky určitého typu a frekvence, ale pokud není analýza doplněna o data ke srovnání, chybí výzkumu kontext, a tedy i potřebná relevance. Celá analýza tak vyznívá spíš tak, že pomocí příkladů z textu autorka dokládá typy odchylek jmenované v odborných pracích, z nichž vychází. Otázkou je, zda bychom v textech jiného, stejně starého dítěte některé odchylky našli také, případně v jaké míře a podobě. Tento bod bych považovala za neproblematičtější bod celé práce, jinak velmi poctivé. Autorka si je těchto limitů, soudím podle jejích slov na str. 61, vědoma.

Po jazykové stránce je práce zpracovaná velmi dobře. Daří se jí držet se dobré výstavby tématu, zbytečně z něj nevybočuje, práce tak působí uceleně. Některé pasáže jsou opravdu zdařile formulované, kompaktní, srozumitelné a dobře čitelné. Přes některá místa se čtenář/ka dostává

s mírnými obtížemi. Troufám si tvrdit, že jejich určitá klopotnost spočívá v mírném narušení aktuálního členění větného nebo v redukci prostředků provázanosti textu. Celkově ale hodnotím styl práce jako vyzrálý, bylo příjemné v ní čtenářsky spočinout.

Drobnost: primárně se přísudek shoduje s podmětem, nikoli podmět s přísudkem (možným pojetím je i to, že některé gramatické kategorie, které vyjadřuje podmět, a některé gramatické kategorie, které vyjadřuje přísudek, se shodují).

Otázky k obhajobě:

V úvodu práce konstatujete, že nejde o to, že by se „tyto poruchy u starších věkových skupin nevyskytovaly, jsou pouze méně viditelné“. Viditelnost je tady celkem vágní pojem, proto chci poprosit o komentář, jak se dá rozličně pojímat „viditelnost poruch“.

Na str. 26 uvádíte, že jedním z příkladů spojení grafické podoby s podobností obrázku je ten, že má „písmeno p zadeček“. Opravdu čistě ze zajímavosti se chci zeptat, jestli nejde spíš o malé *d*, tiskací nebo psací. Pokud ne, neumím si to úplně odůvodnit, mohla byste mi prosím případně pomoci?

Občas se setkávám s tím, že si studující během přednášky nebo seminářů fotí mobilem některé slajdy mé prezentace. Ta bude ovšem vždycky záhy k dispozici v moodlu. Měla byste pro to nějaké vysvětlení? Pomáhají platformy typu moodle studujícím se SPU?

Existuje dostatečná a snadno dostupná diagnostika, jak odlišit specifické poruchy učení třeba od obtíží spojených s ADHD nebo od projevů krátkodobého nebo dlouhodobého vyčerpání nebo přepracování?

Myslíte si, že člověk se SPU může studovat náš obor nebo obory přidružené, např. translatologii?

Celkové hodnocení

Bakalářskou práci Michaely Hájkové ráda doporučuju k obhajobě a navrhuju ji klasifikovat známkou velmi dobře nebo výborně podle průběhu obhajoby.

Praha 26. 5. 2024

Hana Dufková

Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK